

ponen

Posudek na bakalářskou práci Tomáše Hartmana „Bůh a utrpení – problém teodicey v teologii J. B. Metz“

Jan Černý

Tomáš Hartman ve své bakalářské práci referuje tu část teologie Johanna Baptisty Metz, která je výrazem Metzova zvýšeného zájmu o otázku teodicey. Práce se zabývá téměř výhradně Metzovým teologickým dílem – i položení otázky teodiceje jako takové, i odpověď na ni v teologii Augustinově či v moderních teologiích „trpícího Boha“ jsou traktovány z Metzových děl (tedy ostře kriticky vůči těmto teologickým řešením). Náš autor podává stručnou existenciální a intelektuální biografii J. B. Metz, Metzovu kritiku „umlčení“ problému teodicey v Augustinově teologii a v trinitárně pojaté teologii „trpícího Boha“. Po tomto úvodu přechází k popisu Metzovy „teologie po Osvětím“ (především na základě dvou Metzových knih z osmdesátých let 20. století vyjadřujících Metzovo přesvědčení, že po Osvětím už nelze dělat žádnou teologii za zády obětí dějin; teologii je třeba postavit na „nebezpečné vzpomínce“ na minulá příkoří a pěstovat takovou křesťanskou teologii, která do sebe znovu vpouští všechny vytěsněné židovské elementy) a toho, co Hartman nazývá teologií „citlivou k problému teodicey“: Metzovo pojetí modlitby jako „výkřiku“ trpícího či tápajícího, který volá k Bohu přítomnému právě v nepřítomnosti; mystika „protrpění se k Bohu“ (*Leiden an Gott*), jenž je vždy jiný než naše přání a solidární praxe „compassion“, vnímavost k utrpení druhých (nikoliv primárně mému), umírání sobě samému, ale nikoliv ve smyslu dálnévýchodního rozpuštění subjektu v božství, nýbrž jako „mystika s otevřenými očima“, která se aktivně nasazuje ve prospěch vyloučených a zapomenutých a dává tak vzniknout novému globálnímu (nepřímo ekumenickému) étosu.

Práce je napsána velmi přehledně a srozumitelně, jako klidně plynoucí „učebnicový“ výklad jisté vrstvy teologie J. B. Metz. Velkou předností práce je vysoce kultivovaný jazyk, podávající Metzovu radikální teologii nikoliv expresivně, nýbrž ve vyvážených a věcných formulacích, k tomu pak naprostá absence pravopisných chyb (jev ve studentských pracích bohužel stále vzácnější). Autor zpracoval relativně velké množství německy psané teologické literatury. V *Závěru* Hartman uvádí, že skrze pozornost k „jedné z centrálních otázek“ Metzova díla chtěl představit toto dílo jako takové. Ke zcela přesvědčivému naplnění takového záměru by samozřejmě bylo zapotřebí rozsáhlejší práce, přesto si lze ze 40 stran textu této bakalářské práce udělat dobrý obraz o jakémsi *základním tónu* a vůdčím motivu Metzovy teologie. V tomto smyslu může být Hartmanova práce osvěživým vánkem nad stojatými vodami českého teologizování. Stále aktuální důrazy Metzovy teologie, jeho nedůvěra v systematický jazyk a pozornost ke konkrétním reáliím náboženského i politického života současného člověka by snad mohly přinést oživení neplodnému duchu do sebe uzavřeného teologického diskursu.

Práci lze stěží něco zásadního vytknout, nemáme-li napadnout to, čím je a chce být, tedy *referátem* o jisté vrstvě teologie J. B. Metz. Práce pojatá jinak by se mohla pokusit pojmenovat případná úskalí Metzova přenesení teologického důrazu na negativní zkušenosti věřícího člověka, podat kritickou reflexi jeho teologie z pera jiných teologů či představit jiná řešení otázky teodicey v pozitivnějším světle. U některých pojmů, jako např. „trpět Bohem“ (s. 5) či „politická teologie“ (s. 22 aj.), by stálo za to vysvětlit podrobněji, co jimi Metz přesně míní; u druhého jmenovaného pojmu se to částečně děje, většímu přiblížení ovšem patrně brání samotný rozsah bakalářské práce. Tomu lze připsat na vrub i absenci celkovějšího nadhledu nad Metzovým dílem, např. ne úplně jasný vztah mezi „teologií po Osvětím“ a teologií „citlivou k problému teodicey“ (je jedno rozvinutím druhého? podmnožinou druhého? jedná se o dvě fáze téhož teologického projektu?), popřípadě zřetelnější vřazení Metzova díla do kontextu poválečné německé katolické teologie.

Všechny tyto drobné připomínky se mohou stát námětem pro diskusi při obhajobě bakalářské práce, kterou rozhodněji doporučuji ohodnotit nejvyšším klasifikačním stupněm A.